

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (devátého senátu)

11. července 2024*

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů – Nařízení (EU) 2016/679 – Článek 2 odst. 2 písm. c) – Oblast působnosti – Vyloučení – Výlučně osobní či domácí činnosti – Článek 4 bod 7 – Správce – Bývalý opatrovník, který vykonával opatrovnictví z titulu své profesní činnosti – Článek 15 – Přístup opatrovnice k údajům shromážděným bývalým opatrovníkem během výkonu opatrovnictví“

Ve věci C-461/22,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Landgericht Hannover (Zemský soud v Hannoveru, Německo) ze dne 28. června 2022, došlým Soudnímu dvoru dne 12. července 2022, v řízení

MK

proti

WB,

SOUDNÍ DVŮR (devátý senát),

ve složení: O. Spineanu-Matei, předsedkyně senátu, J.-C. Bonichot a L. S. Rossi (zpravodajka), soudci,

generální advokát: P. Pikamäe,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za Evropskou komisi: A. Bouchagiar, F. Erlbacher a H. Kranenborg, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

* Jednací jazyk: němčina.

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 4 bodu 7 a článku 15 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) (Úř. věst. 2016, L 119, s. 1) (dále jen „GDPR“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi MK, fyzickou osobou s bydlištěm v Německu, které byl ustanoven opatrovník, a WB, bývalým opatrovníkem uvedené osoby, ve věci přístupu této osoby k údajům a informacím, které se jí týkají a jež shromažďoval WB v době, kdy byl ustanoven jejím opatrovníkem.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 V bodě 18 odůvodnění GDPR se uvádí:

„Toto nařízení se nevztahuje na zpracování osobních údajů fyzickou osobou v rámci činnosti čistě osobní povahy nebo činnosti prováděné výhradně v domácnosti, a tedy bez jakékoliv souvislosti s profesní nebo obchodní činností. Činnosti osobní povahy nebo činnosti v domácnosti by mohly zahrnovat korespondenci a vedení adresářů nebo využívání sociálních sítí a internetu v souvislosti s těmito činnostmi. Toto nařízení se však vztahuje na správce nebo zpracovatele, kteří pro tyto činnosti osobní povahy či činnosti v domácnosti poskytují prostředky pro zpracování osobních údajů.“

- 4 V článku 2 GDPR, nadepsaném „Věcná působnost“, je stanoveno:

„1. Toto nařízení se vztahuje na zcela nebo částečně automatizované zpracování osobních údajů a na neautomatizované zpracování těch osobních údajů, které jsou obsaženy v evidenci nebo do ní mají být zařazeny.

2. Toto nařízení se nevztahuje na zpracování osobních údajů prováděné:

[...]

c) fyzickou osobou v průběhu výlučně osobních či domácích činností;

[...]“

- 5 V článku 4 GDPR, nadepsaném „Definice“, je stanoveno:

„Pro účely tohoto nařízení se rozumí:

[...]

7) „správcem“ fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jiný subjekt, který sám nebo společně s jinými určuje účely a prostředky zpracování osobních údajů; jsou-li účely a prostředky tohoto zpracování určeny právem Unie či členského státu, může toto právo určit dotčeného správce nebo zvláštní kritéria pro jeho určení;

[...]“

6 V článku 15 GDPR, nadepsaném „Právo subjektu údajů na přístup“, je stanoveno:

„1. Subjekt údajů má právo získat od správce potvrzení, zda osobní údaje, které se ho týkají, jsou či nejsou zpracovávány, a pokud je tomu tak, má právo získat přístup k těmto osobním údajům a k následujícím informacím:

[...]

3. Správce poskytne kopii zpracovávaných osobních údajů. [...]

[...]“

Německé právo

7 V ustanovení § 1896 odst. 1 první věty Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník), ve znění zveřejněném dne 2. ledna 2002 (BGBl. 2002 I, s. 42) (dále jen „BGB“), je stanoveno, že nemůže-li plnoletá osoba na základě psychického onemocnění nebo tělesného, mentálního nebo duševního postižení zcela nebo zčásti vyřizovat záležitosti, ustanoví jí opatrovnický soud na její žádost nebo z moci úřední opatrovníka.

8 Podle § 1897 odst. 1 BGB ustanoví opatrovnický soud za opatrovníka fyzickou osobu, která je vhodná k právnímu obstarávání záležitostí opatrovance a k osobní péči o něj. V § 1897 odst. 6 je stanoveno, že osoba, která vykonává opatrovnictví v rámci své profesní činnosti, má být ustanovena za opatrovníka pouze tehdy, pokud není k dispozici žádná jiná vhodná osoba, která je připravena se ujmout opatrovnictví dobrovolně.

9 Podle § 1902 BGB opatrovník v rámci svých povinností zastupuje opatrovance a činí za něj soudní i mimosoudní úkony.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

10 Německý soud ustanovil WB, německého advokáta, který byl osobou z rodinných kruhů MK, jeho opatrovníkem s tím, že opatrovnictví bude vykonávat v rámci své profesní činnosti dočasně, než bude opatrovnictví zproštěn a bude ustanoven nový opatrovník.

11 MK chce podat návrh, v němž se v souladu s článkem 15 GDPR soudní cestou bude domáhat předložení účetní závěrky a přístupu k osobním údajům, které se ho týkají a jež WB shromáždil během výkonu opatrovnictví.

12 Za tímto účelem podal MK žádost o bezplatnou právní pomoc k Amtsgericht Hannover (okresní soud v Hannoveru, Německo), který tuto žádost zamítl v rozsahu, v němž se týkala podání žádosti o přístup k údajům podle článku 15 GDPR, neboť opatrovník, který plní své povinnosti v rámci

výkonu své profesní činnosti, není „správcem“ ve smyslu čl. 4 bodu 7 GDPR. Uvedené nařízení mimoto podle uvedeného soudu upravuje vztah mezi subjektem údajů a správcem. Podle § 1902 BGB je zákonným zástupcem subjektu údajů zákonně ustanovený opatrovník. Osobní údaje týkající se tohoto subjektu by tedy mohly být zpracovávány opatrovníkem jménem uvedeného subjektu, aniž by podle výrazu použitého v judikatuře německých soudů existovalo „rozdvojení mezi opatrovníka a subjekt údajů“.

- 13 MK napadl zamítnutí své žádosti o bezplatnou právní pomoc u předkládajícího soudu.
- 14 Předkládající soud má pochybnosti o tom, zda lze osobu, která vykonává opatrovnictví z titulu své profesní činnosti, kvalifikovat jako „správce“ ve smyslu GDPR.
- 15 Předkládající soud si rovněž klade otázku, zda se s ohledem na čl. 2 odst. 2 písm. c) GDPR uvedené nařízení použije ve věci v původním řízení, neboť WB je osobou z rodinných kruhů MK, aniž v tomto ohledu formálně pokládá předběžnou otázku.
- 16 Za těchto podmínek se Landgericht Hannover (Zemský soud v Hannoveru, Německo) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Je opatrovník ustanovený ze zákona, který tuto činnost vykonává v rámci své profesní činnosti, správcem ve smyslu čl. 4 bodu 7 [GDPR]?
- 2) Musí tato osoba poskytovat přístup k údajům podle článku 15 GDPR?“

K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 17 Podle Evropské komise není tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v souladu s čl. 94 písm. c) jednacího řádu Soudního dvora, neboť neobsahuje dostatečné uvedení důvodů, na základě kterých má předkládající soud pochybnosti o výkladu dotčených ustanovení práva Unie, přičemž předkládající soud pouze kritizuje rozhodnutí Amtsgericht Hannover (okresní soud v Hannoveru), aniž uvádí důvody, které mu umožňují pochybovat o tom, jak posledně uvedený soud vykládá GDPR.
- 18 V tomto ohledu je třeba připomenout, že nutnost dospět k výkladu unijního práva, který bude vnitrostátnímu soudu užitečný, vyžaduje, aby uvedený soud vymezil skutkový a právní rámec otázek, jež pokládá, nebo alespoň vysvětlil skutkové hypotézy, na nichž jsou uvedené otázky založeny. Požadavky na obsah žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jsou výslovně uvedeny v článku 94 jednacího řádu Soudního dvora, který má předkládající soud v rámci spolupráce zavedené článkem 267 SFEU znát a který je povinen důsledně dodržovat (rozsudek ze dne 5. července 2016, Ogňanov, C-614/14, EU:C:2016:514, body 18 a 19 a citovaná judikatura).
- 19 V projednávané věci se předkládající soud táže, zda je správný výklad ustanovení GDPR, který podává Amtsgericht Hannover (okresní soud v Hannoveru), podle kterého se toto nařízení v podstatě nepoužije na spor v původním řízení a bývalý opatrovník každopádně nemůže být považován za „správce“ ve smyslu uvedeného nařízení. I když je pravda, že předkládající soud neuvádí důvody, na základě kterých má pochybnosti o tomto výkladu, nic to nemění na tom, že přesně uvádí odůvodnění Amtsgericht Hannover (okresní soud v Hannoveru), což umožňuje pochopit rozsah položených otázek.

- 20 Výklad těchto ustanovení je ostatně relevantní pro rozhodnutí sporu v původním řízení, neboť žádost MK o bezplatnou právní pomoc se týká podání žádosti na základě článku 15 GDPR, k jehož uplatnění je třeba podat výklad pojmu „správce“ ve smyslu čl. 4 bodu 7 uvedeného nařízení.
- 21 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je proto přípustná.

K předběžným otázkám

- 22 Podstatou otázek předkládajícího soudu, kterými je třeba se zabývat společně, je, zda čl. 4 bod 7 GDPR musí být vykládán v tom smyslu, že bývalého opatrovníka, který vykonává opatrovnictví opatrovance z titulu své profesní činnosti, je třeba kvalifikovat ve smyslu tohoto ustanovení jako „správce“ osobních údajů opatrovance, jež má uvedený bývalý opatrovník v držení, a že při takovém zpracování uvedených údajů je třeba dodržet veškerá ustanovení uvedeného nařízení, a zejména jeho článek 15.
- 23 Předně je třeba odpovědět na pochybnosti, které předkládající soud vyjádřil ohledně použitelnosti GDPR na spor, který mu byl předložen, a upřesnit, že podle čl. 2 odst. 2 písm. c) GDPR, jehož dosah je objasněn v bodě 18 jeho odůvodnění, se GDPR nevztahuje na zpracování osobních údajů prováděné fyzickou osobou v průběhu výlučně osobních či domácích činností, a tedy bez jakékoliv souvislosti s profesní nebo obchodní činností.
- 24 Toto ustanovení nelze vykládat tak, že z oblasti působnosti GDPR vylučuje činnost opatrovníka vykonávanou v rámci profesní činnosti fyzickou osobou.
- 25 Tento závěr nemůže zpochybnit ani okolnost, kterou uvádí předkládající soud, a sice že opatrovník dotčený v původním řízení byl vybrán z rodinných kruhů opatrovance.
- 26 Co se týče otázky, zde musí být bývalý opatrovník, který vykonával opatrovnictví opatrovance z titulu své profesní činnosti, kvalifikován jako „správce“ osobních údajů uvedeného opatrovance, je třeba uvést, že opatrovník má z důvodu úkolů, které jsou mu svěřeny vnitrostátním právem, vykonávat za opatrovance různé činnosti, v jejichž rámci opatrovník rovněž určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů opatrovance ve smyslu čl. 4 bodu 7 GDPR.
- 27 Pochybnosti předkládajícího soudu se týkají okolnosti, že podle německé právní úpravy opatrovnictví je opatrovník zákonným zástupcem opatrovance a jedná na jeho účet a jeho jménem.
- 28 Jak nicméně upřesňuje sám předkládající soud, v projednávané věci MK žádá o přístup k osobním údajům, které se ho týkají, jež nejsou v držení jeho stávajícího opatrovníka, nýbrž jež má stále v držení jeho bývalý opatrovník, WB, který je v současnosti již výkonu opatrovnictví zproštěn.
- 29 Jak poznamenává Komise, bývalý opatrovník je tedy třetí osobou ve vztahu k osobě, již byl v minulosti ustanoven za opatrovníka.
- 30 Z toho vyplývá, že bývalý opatrovník, který byl opatrovníkem opatrovance z titulu své profesní činnosti, musí být kvalifikován jako „správce“ osobních údajů uvedeného opatrovance, které má v držení, a má tudíž povinnost tyto údaje zpracovávat v souladu s GDPR a s povinnostmi, které

pro něj vyplývají z článku 15 uvedeného nařízení, s případnými omezeními podle článku 23 uvedeného nařízení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 16. ledna 2024, Österreichische Datenschutzbehörde, C-33/22, EU:C:2024:46, body 54 až 56).

- 31 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na předběžné otázky odpovědět tak, že čl. 4 bod 7 nařízení 2016/679 musí být vykládán v tom smyslu, že bývalého opatrovníka, který vykonával opatrovnictví opatrovance z titulu své profesní činnosti, je třeba kvalifikovat ve smyslu tohoto ustanovení jako „správce“ osobních údajů tohoto opatrovance, jež má v držení, a že při takovém zpracování je třeba dodržet veškerá ustanovení uvedeného nařízení, a zejména jeho článek 15.

K nákladům řízení

- 32 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (devátý senát) rozhodl takto:

Článek 4 odst. 7 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)

musí být vykládán v tom smyslu, že

bývalého opatrovníka, který vykonával opatrovnictví opatrovance z titulu své profesní činnosti, je třeba kvalifikovat ve smyslu tohoto ustanovení jako „správce“ osobních údajů tohoto opatrovance, jež měl v držení, a že při takovém zpracování je třeba dodržet veškerá ustanovení uvedeného nařízení, a zejména jeho článek 15.

Podpisy